Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali
Aoka guvohnoma № 323759 ISSN: 3060-4818

TARIX DARSLARIDA TARIXIY XARITALARDAN FOYDALANISH ORQALI O‘QUVCHILARNING FAZOVIY-TARIXIY TASAVVURLARINI RIVOJLANTIRISH

To‘libaev Asadbek Ergashbay ugli
Tarix fani o‘qituvchisi Qoraqalpog‘iston Respublikasi,
Xo‘jayli tumani 42-sonli umumiy o‘rta ta’lim maktabi
https://doi.org/10.5281/zenodo.22903203

Annotatsiya

Mazkur maqolada tarix darslarida tarixiy xaritalardan foydalanish orqali o‘quvchilarning fazoviy-tarixiy tasavvurlarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tarixiy voqea va jarayonlarni faqat sana, nom va faktlar ketma-ketligi sifatida emas, balki muayyan hudud, makon va vaqt bilan bog‘liq holda anglash o‘quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishning muhim shartlaridan biri sifatida qaraladi. Tarixiy xaritalar yordamida hududiy o‘zgarishlar, davlatlar chegaralarining almashinuvi, harbiy yurishlar, migratsiya yo‘nalishlari, siyosiy va iqtisodiy jarayonlarni vizual tahlil qilish imkoniyatlari yoritiladi. Shuningdek, xarita bilan ishlashning “kuzatish – aniqlash – taqqoslash – sababni izlash – tarixiy xulosa chiqarish” ketma-ketligiga asoslangan metodik modeli taklif etiladi. Tadqiqot natijalari tarixiy xaritani oddiy ko‘rgazmali vosita sifatida emas, balki tarixiy manba va fikrlash vositasi sifatida qo‘llash o‘quvchilarning mustaqil tahliliy faoliyatini kuchaytirishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: tarix ta’limi, tarixiy xarita, fazoviy tafakkur, tarixiy tafakkur, vizual manba, xaritani tahlil qilish, tarixiy jarayon, makon va vaqt, o‘quvchi kompetensiyasi.

Abstract

This article examines the pedagogical potential of using historical maps in history lessons to develop students’ spatial-historical understanding. Understanding historical events not merely as sequences of dates and facts but as processes occurring within particular spaces and periods is considered an important condition for developing historical thinking. The article analyzes the possibilities of using historical maps to visualize territorial changes, changing state borders, military campaigns, migration routes, and political and economic processes. A methodological model based on the sequence “observation – identification – comparison – causal inquiry – historical conclusion” is proposed. The study argues that treating historical maps not simply as illustrative materials but as historical sources and tools for reasoning can strengthen students’ independent analytical activity.

Keywords: history education, historical maps, spatial thinking, historical thinking, visual source, map analysis, historical process, space and time, student competence.

Аннотация

В статье анализируются педагогические возможности использования исторических карт на уроках истории для развития пространственно-исторических представлений учащихся. Рассматривается значение понимания исторических событий не только как последовательности дат и фактов, но и как процессов, происходящих в определённом пространстве и времени. Раскрываются возможности исторических карт для визуального анализа территориальных

изменений, изменения государственных границ, военных походов, миграционных направлений, политических и экономических процессов. Предлагается методическая модель работы с картой, основанная на последовательности «наблюдение – определение – сравнение – поиск причин – исторический вывод». Обосновывается, что использование исторической карты как исторического источника и инструмента рассуждения способствует развитию самостоятельной аналитической деятельности учащихся.

Ключевые слова: преподавание истории, историческая карта, пространственное мышление, историческое мышление, визуальный источник, анализ карты, исторический процесс, пространство и время, компетентность учащихся.

KIRISH

Tarix ta’limining asosiy vazifalaridan biri o‘quvchiga o‘tmishda sodir bo‘lgan voqealarni shunchaki yodlatish emas, balki ularning o‘zaro bog‘liqligi, sabablari, oqibatlari, davomiyligi va qaysi hududlarda kechganini anglash imkonini berishdan iborat. Shu nuqtayi nazardan tarixiy jarayonning **“qachon?”** degan savoli bilan bir qatorda **“qayerda?”** degan savoliga javob topish ham muhimdir.

Parellada, Rodríguez-Moneo va Carretero tarix ta’limida tarixiy jarayonlarning qayerda sodir bo‘lganini anglash masalasiga yetarlicha e’tibor berilmaganini ta’kidlab, tarixiy xaritalar hudud va uning vaqt davomida o‘zgarishini ifodalashning muhim vositasi ekanini ko‘rsatadi [1, 1–2-b.].

Tarixiy xarita o‘quvchiga katta hajmdagi ma’lumotni bir vaqtning o‘zida vizual tarzda ko‘rish imkonini beradi. Davlatlar chegarasi, qo‘shinlarning harakat yo‘nalishi, savdo yo‘llari, aholi ko‘chishi yoki hududiy o‘zgarishlarni matn orqali tasavvur qilish nisbatan murakkab bo‘lishi mumkin. Xarita esa ushbu jarayonlarni makon bilan bog‘lashga yordam beradi.

Shu sababli tarix darslarida xaritadan faqat “falon davlat qayerda joylashgan?” degan savolga javob topish uchun foydalanish yetarli emas. Xarita o‘quvchini **“nima o‘zgardi?”, “nega o‘zgardi?”, “bu o‘zgarish qanday oqibatlarga olib keldi?”** kabi savollar ustida fikrlashga undaydigan tarixiy manbaga aylanishi kerak.

MAVZUNING DOLZARBLIGI

An’anaviy tarix darslarida xarita ko‘pincha o‘qituvchi tushuntirishini to‘ldiruvchi ko‘rgazmali vosita sifatida ishlatiladi. Bunda o‘quvchi xaritani kuzatadi, ayrim geografik nomlarni topadi va tarixiy obyektning joylashuvini eslab qoladi. Bunday yondashuv muhim bo‘lsa-da, xaritaning tahliliy imkoniyatlaridan to‘liq foydalanmaydi.

Parellada tomonidan tarixiy xaritalarning tarix ta’limidagi o‘rniga bag‘ishlangan tadqiqotda xaritani oddiy tasvir sifatida emas, balki tahlil qilinishi kerak bo‘lgan madaniy va tarixiy manba sifatida ko‘rish taklif etiladi [2, 320–322-b.]. Muallif tarixiy xaritalar yordamida o‘quvchilar tarixiy manbalarni tahlil qilish, sabab va oqibatlarni aniqlash, o‘zgarish va davomiylikni tushunish kabi tarixiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishi mumkinligini ko‘rsatadi [2, 320–321-b.].

Demak, tarixiy xarita bilan ishlashning pedagogik qiymati undagi geografik obyektlarni yodlashda emas, balki **xaritadagi ma’lumotdan tarixiy dalil sifatida foydalanishda** namoyon bo‘ladi.

TADQIQOTNING MAQSADI

Tadqiqotning maqsadi tarix darslarida tarixiy xaritalardan foydalanishning o‘quvchilarning fazoviy-tarixiy tasavvurlarini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlarini aniqlash hamda xarita bilan ishlashni samarali tashkil etishning metodik yondashuvlarini ishlab chiqishdan iborat.

Mazkur maqsadga erishish uchun tarixiy xaritaning ta’limiy funksiyalari, xarita asosida tarixiy jarayonlarni tahlil qilish imkoniyatlari, xarita bilan ishlash bosqichlari va o‘quvchilarning mustaqil tarixiy xulosa chiqarishini ta’minlaydigan topshiriqlar tizimi ko‘rib chiqildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tarixiy xaritalarning didaktik imkoniyatlarini o‘rganish, umumlashtirish va pedagogik modellashtirish metodlaridan foydalanildi.

Tadqiqotning nazariy asosini tarix ta’limida tarixiy tafakkur va xaritalardan foydalanishga bag‘ishlangan ilmiy tadqiqotlar tashkil etdi. Parelladaning tadqiqotida xarita bilan ishlash tarixiy tafakkurni rivojlantirish, xaritada tasvirlangan hududni tarixiylashtirish va uning qanday tasvirlanganini tanqidiy ko‘rib chiqish imkonini berishi asoslangan [2, 320–322-b.].

2024-yilda Frontiers in Education jurnalida e’lon qilingan tadqiqotda esa tarixiy xaritalar orqali hududlarning turli tarixiy davrlardagi o‘zgarishini anglash, xaritalardagi tasvirning o‘quvchilar tomonidan qanday o‘zlashtirilishini o‘rganish va tarixiy tafakkurni xarita bilan ishlash orqali rivojlantirish zarurligi ko‘rsatilgan [1, 1–3-b.].

TARIXIY XARITA — TARIXIY MANBA SIFATIDA

Tarixiy xaritaning o‘ziga xos xususiyati shundaki, u muayyan davrga oid hududiy va siyosiy tasavvurni grafik shaklda ifodalaydi. Shu sababli xarita faqat geografik obyektlarni ko‘rsatmaydi; u tarixiy jarayonning makondagi ko‘rinishini beradi.

Parellada tarixiy xaritani hozirgi davrda yaratilgan, o‘tmish hududi va undagi o‘zgarishlarni ifodalovchi kartografik tasvir sifatida izohlaydi [1, 3-b.]. Muallifning ta’kidlashicha, maktabda foydalaniladigan bosma yoki raqamli xaritalar o‘quvchida tarixiy makonning ichki tasavvurini shakllantirishga xizmat qiladi [1, 3-b.].

Bundan kelib chiqadigan metodik xulosa shuki, o‘quvchi xaritani tayyor haqiqat sifatida qabul qilmasligi, balki uni tahlil qilishi kerak. Masalan, xaritaga qarab quyidagi savollar berilishi mumkin:

Xaritada qaysi tarixiy davr aks ettirilgan?
Qaysi hududlar ko‘rsatilgan?
Chegaralar qanday joylashgan?
Qaysi hududlarda o‘zgarish yuz bergan?
Bu o‘zgarishlarning tarixiy sababi nima?
Xaritadagi ma’lumotni darslikdagi matn bilan qanday bog‘lash mumkin?

Bunday savollar xaritani passiv ko‘rishdan faol tarixiy tahlilga o‘tishni ta’minlaydi.

FAZOVIY-TARIXIY TASAVVURNI SHAKLLANTIRISH

O‘quvchining tarixiy tasavvuri vaqt va makon kategoriyalarining birligi asosida shakllanadi. Tarixiy voqea ma’lum bir vaqtda va ma’lum bir hududda sodir bo‘ladi. Shu sababli tarixiy jarayonni

fazoviy jihatdan tasavvur qila olmaslik voqeaning umumiy mazmunini anglashni qiyinlashtirishi mumkin.

Masalan, davlatlar o‘rtasidagi urushni o‘rganishda faqat urush boshlangan yil va jang nomlarini yodlash yetarli emas. O‘quvchi janglar qayerda kechgani, qo‘shinlar qaysi yo‘nalishda harakatlangani, tabiiy-geografik sharoit qanday bo‘lgani va hududiy o‘zgarishlar qanday natijaga olib kelganini ham anglay olishi zarur.

Tarixiy xarita aynan shu bog‘liqlikni ko‘rsatishga imkon beradi. Frontiers tadqiqotida hudud tarixiy jarayonlarning kechishiga ta’sir qilishi, tarixiy voqealar esa o‘z navbatida hududni o‘zgartirishi ta’kidlanadi [1, 4-b.].

Shu jihatdan tarix darslarida **“makon + vaqt + voqea + sabab + oqibat”** modelidan foydalanish o‘quvchining tarixiy jarayonni yaxlit tasavvur qilishiga yordam beradi.

TARIXIY XARITALARNI TAQQOSLASH METODI

Tarixiy xaritalardan foydalanishning eng samarali usullaridan biri turli davrlarga oid ikki yoki undan ortiq xaritalarni taqqoslashdir.

Masalan, bir hududning siyosiy xaritasini ikki tarixiy davr kesimida taqqoslash orqali o‘quvchilar:

- hududiy chegaralardagi o‘zgarishlarni;
- yangi siyosiy birliklarning paydo bo‘lishini;
- ayrim davlatlarning hududiy kengayishi yoki qisqarishini;
- tarixiy voqealarning makon bilan bog‘liqligini;
- o‘zgarishlarning ehtimoliy sabablarini

aniqlashlari mumkin.

Parellada tarixiy xaritalarni boshqa xaritalar va tarixiy manbalar bilan qiyoslash xaritadagi ma’lumotni chuqurroq tahlil qilishga imkon berishini ko‘rsatadi [2, 321–322-b.].

Taqqoslash jarayonida o‘quvchiga tayyor xulosa berishdan ko‘ra, xulosaga olib boradigan savollar tizimini berish maqsadga muvofiq.

Masalan:

1-xarita: “Hududning siyosiy holati qanday?”

2-xarita: “Keyingi davrda qanday o‘zgarish yuz bergan?”

Taqqoslash: “O‘zgarish qayerda va qanchalik katta?”

Tahlil: “Bunga qanday tarixiy jarayon sabab bo‘lishi mumkin?”

Xulosa: “Mazkur o‘zgarish keyingi tarixiy rivojlanishga qanday ta’sir ko‘rsatgan?”

Bunday ketma-ketlik o‘quvchini xaritani “o‘qish”dan uni **tahlil qilish**ga olib keladi.

XARITA BILAN ISHLASHNING METODIK MODELI

Tadqiqot asosida tarix darslarida xarita bilan ishlashning quyidagi metodik modeli taklif etiladi:

KUZATISH → ANIQLASH → TAQQOSLASH → SAVOL QO‘YISH → SABABNI IZLASH → DALIL BILAN ASOSLASH → XULOSA

Birinchi bosqichda o‘quvchi xaritaning nomi, davri, hududi, shartli belgilari va asosiy obyektlarini kuzatadi.

Ikkinchi bosqichda xaritada ko‘rsatilgan davlatlar, shaharlar, daryolar, chegaralar, harakat yo‘nalishlari yoki boshqa tarixiy obyektlar aniqlanadi.

Uchinchi bosqichda xaritadagi obyektlar boshqa davr xaritasi yoki darslikdagi ma’lumot bilan taqqoslanadi.

To‘rtinchi bosqichda o‘quvchi xaritada kuzatilgan o‘zgarishlar yuzasidan savollar shakllantiradi.

Beshinchi bosqichda ushbu o‘zgarishlarning tarixiy sabablari izlanadi.

Oltinchi bosqichda o‘quvchi o‘z fikrini darslik, boshqa tarixiy manba yoki xaritadagi dalil bilan asoslaydi.

Yettinchi bosqichda mustaqil tarixiy xulosa chiqariladi.

Mazkur modelning muhim jihati — o‘quvchini tayyor javobni qabul qiluvchi emas, **tarixiy dalil asosida xulosa chiqaruvchi subyekt** sifatida shakllantirishdir.

INTERFAOL TOPSHIRIQLAR TIZIMI

Tarixiy xarita bilan ishlashni samarali tashkil etish uchun topshiriqlar murakkablik darajasiga ko‘ra bosqichma-bosqich berilishi mumkin.

Boshlang‘ich bosqichda o‘quvchidan xaritadagi obyektni topish va nomlash talab qilinadi. Keyingi bosqichda obyektlarning joylashuvi va o‘zaro munosabati aniqlanadi. Yuqoriroq bosqichda esa o‘quvchi hududiy o‘zgarishlarning sabab va oqibatlarini tahlil qiladi.

Masalan, “Xaritadan Amir Temur davlatining asosiy hududlarini ko‘rsating” topshirig‘i boshlang‘ich darajadagi fazoviy yo‘nalishni shakllantiradi.

“Amir Temur yurishlari xaritasidan foydalanib, asosiy harakat yo‘nalishlarini aniqlang” topshirig‘i tahliliy bosqichga o‘tadi.

“Harbiy yurishlarning yo‘nalishiga hududning geografik xususiyatlari qanday ta’sir qilgan bo‘lishi mumkin?” savoli esa o‘quvchini tarixiy sababiyatni fazoviy ma’lumot bilan bog‘lashga undaydi.

Shunday qilib, xarita bilan ishlash oddiy reproduktiv topshiriqdan yuqori darajadagi tarixiy tafakkur topshirig‘iga aylantiriladi.

RAQAMLI TARIXIY XARITALARDAN FOYDALANISH

Zamonaviy raqamli texnologiyalar tarixiy xaritalardan foydalanish imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda. Raqamli xaritalar o‘quvchiga turli davrlardagi hududlarni ketma-ket ko‘rish, xaritalarni solishtirish va ayrim obyektlarni interaktiv tarzda o‘rganish imkonini beradi.

2026-yilda e’lon qilingan tadqiqotda veb-asosli interaktiv tematik xaritalardan foydalanish tarix ta’limida o‘quvchilarning xronologik va geofazoviy tafakkurini rivojlantirish imkoniyatlari eksperimental dizayn asosida o‘rganilgan. Tadqiqot 78 nafar 11-sinf o‘quvchisini qamrab olgan va DOI **10.29408/fhs.v10i2.34492** bilan nashr etilgan [3].

Biroq raqamli xaritaning mavjudligi o‘z-o‘zidan ta’limiy natijani kafolatlamaydi. Uning samaradorligi o‘qituvchi tomonidan beriladigan savollar, topshiriqlar va tahlil jarayonining to‘g‘ri tashkil etilishiga bog‘liq.

Shuning uchun raqamli xarita ham an’anaviy xarita kabi **tarixiy savolga javob topish vositasi** sifatida qo‘llanishi kerak.

O‘QITUVCHINING METODIK ROLI

Tarixiy xarita bilan ishlashda o‘qituvchining vazifasi faqat xaritadagi obyektlarni ko‘rsatish bilan cheklanmaydi. O‘qituvchi o‘quvchiga xaritani qanday o‘qish, undagi belgilarni qanday talqin qilish,

xaritani boshqa manbalar bilan qanday taqqoslash va xaritadagi ma’lumot asosida qanday xulosa chiqarishni o‘rgatishi lozim.

Parellada tarixiy xaritalarni tarixiy tafakkur nuqtayi nazaridan tahlil qilish xaritada “nima tasvirlangan?” degan savol bilan bir qatorda “u qanday tasvirlangan?” degan savolni ham qo‘yishni talab qilishini ko‘rsatadi [2, 322-b.].

Bu yondashuv o‘quvchida xaritaga tanqidiy munosabatni shakllantiradi. Chunki har qanday xarita muayyan davr, maqsad, mualliflik yondashuvi va tasvirlash usuliga ega.

Shu sababli o‘quvchi xaritadagi ma’lumotni boshqa tarixiy manbalar bilan tekshirish, turli xaritalardagi farqlarni aniqlash va o‘z xulosasini dalil bilan asoslashga o‘rgatilishi zarur.

AMALIY NATIJALAR

Tarix darslarida tarixiy xaritalardan tizimli foydalanish natijasida o‘quvchilarda quyidagi ko‘nikmalarni rivojlantirish mumkin:

fazoviy yo‘nalish olish — tarixiy obyektlarning makondagi joylashuvini aniqlash;

xronologik bog‘lash — hududiy o‘zgarishlarni vaqt ketma-ketligi bilan bog‘lash;

taqqoslash — turli davr xaritalarini solishtirish;

sabab-oqibatni aniqlash — hududiy o‘zgarishlarning sabab va natijalarini izohlash;

dalil bilan ishlash — xaritadagi ma’lumotni tarixiy dalil sifatida qo‘llash;

mustaqil xulosa chiqarish — xarita asosida tarixiy jarayon haqida asoslangan fikr bildirish.

Bu ko‘nikmalar tarix fanini o‘rganishni mexanik yodlashdan analitik faoliyatga yo‘naltirishga xizmat qiladi.

ILMIY YANGILIK

Tadqiqotning ilmiy yangiligi tarixiy xaritalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini o‘quvchilarning fazoviy-tarixiy tasavvurini shakllantirish bilan bir qatorda tarixiy tafakkurning tahliliy komponentlarini rivojlantirish bilan bog‘liq holda asoslashda namoyon bo‘ladi.

Shuningdek, tarixiy xarita bilan ishlashning **“kuzatish – aniqlash – taqqoslash – savol qo‘yish – sababni izlash – dalil bilan asoslash – xulosa”** ketma-ketligi taklif etildi.

Mazkur yondashuv xaritani oddiy ko‘rgazmali vositadan tarixiy fikrlashni shakllantiruvchi didaktik vositaga aylantirishga xizmat qiladi.

AMALIY AHAMIYATI

Maqolada ishlab chiqilgan metodik yondashuv umumiy o‘rta ta’lim maktablarining tarix fani o‘qituvchilari tomonidan turli mavzularni o‘rganishda qo‘llanishi mumkin.

Xususan, O‘zbekiston tarixi, jahon tarixi, qadimgi dunyo tarixi, o‘rta asrlar tarixi, yangi va eng yangi tarix mavzularida siyosiy, harbiy, iqtisodiy va migratsion xaritalardan foydalanish mumkin.

Xaritaga asoslangan topshiriqlarni yakka tartibda, juftlikda yoki kichik guruhlarda tashkil etish ham o‘quvchilarning mustaqil va hamkorlikdagi faoliyatini kuchaytiradi.

XULOSA

Tarixiy jarayonlarni chuqur anglash o‘quvchidan nafaqat tarixiy faktlarni bilishni, balki ushbu faktlarning qachon va qayerda sodir bo‘lganini, ular o‘rtasidagi makoniy va vaqtinchalik bog‘liqliklarni tushunishni talab qiladi. Shu sababli tarix darslarida tarixiy xaritalardan maqsadli va tizimli foydalanish muhim metodik vositalardan biridir.

Ilmiy manbalar tahlili tarixiy xaritalar o‘quvchilarga hududiy o‘zgarishlarni ko‘rish, tarixiy jarayonlarni makon bilan bog‘lash, xaritani boshqa manbalar bilan taqqoslash va tarixiy fikrlashni rivojlantirish imkonini berishini ko‘rsatadi [1, 1–4-b.; 2, 320–322-b.].

Bunda xaritadan foydalanishning samaradorligi uni qanday metodik vazifa asosida qo‘llashga bog‘liq. Xarita faqat geografik nomlarni yodlash uchun ishlatilsa, uning pedagogik imkoniyatlari cheklanadi. Aksincha, xarita tarixiy savol qo‘yish, dalil izlash, hududiy o‘zgarishlarni taqqoslash, sabab va oqibatlarni aniqlash hamda mustaqil xulosa chiqarish vositasiga aylantirilsa, o‘quvchining tarixiy tafakkuri rivojlanadi.

Shu asosda tarix darslarida “xaritani ko‘rish”dan “xaritani o‘qish”, “xaritani o‘qish”dan esa “xaritani tarixiy dalil sifatida tahlil qilish” bosqichiga izchil o‘tish maqsadga muvofiq.

Demak, tarixiy xaritalardan foydalanish o‘quvchilarning fazoviy-tarixiy tasavvurini shakllantirish bilan birga ularning tahliliy, tanqidiy va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun ham muhim pedagogik imkoniyat yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Parellada, C., Rodríguez-Moneo, M., & Carretero, M. (2024). Historical maps as a neglected issue in history education. Students and textbooks representations of territorial changes of Spain and Argentina. *Frontiers in Education, 8*, 1287500. DOI: 10.3389/feduc.2023.1287500.
2. Parellada, C. A. (2017). Los mapas históricos como instrumentos para la enseñanza de la historia. *Tempo e Argumento, 9*(21), 312–337. DOI: 10.5965/2175180309212017312.
3. Setiyadi, N., Kurniawati, K., & Fakhruddin, F. (2026). Effectiveness of Web-Based Interactive Thematic Map Media in Enhancing Students’ Chronological and Geospatial Thinking in History Learning. *Fajar Historia: Jurnal Ilmu Sejarah dan Pendidikan, 10*(2), 467–480. DOI: 10.29408/fhs.v10i2.34492.
4. Sinaga, R., Sumanti, S. T., Nababan, S. A., & Soriente, A. (2024). Development of Historical Map Using Padlet to Improve Students’ Chronological Thinking Skills. *Journal of Education, Teaching and Learning, 9*(1), 90. DOI: 10.26737/jetl.v9i1.5240.
5. Parellada, C., Carretero, M., & Rodríguez-Moneo, M. (2021). Historical borders and maps as symbolic supports to master narratives and history education. *Theory & Psychology, 31*(5). DOI: 10.1177/0959354320962220.